S FELIX EPISCOPVS ET MARTYR.

6
60
34.9.L.23

SPALATENSI VRBI DALMATICÆ CROATICÆ, METROPOLI, PRIMATIALIQ.

ET

VERITATI VINDICATVS

A IOANNE TOMCO MARNAVITIO
Epiſcopo Boſneñ, Coadiutore Canonico & Le-
ctore Zagabrieñ, Sacræ Cæſareæ Regiæq.
Maieſtatis Conſiliario.

Cornelio Francesconi

ROMAE, Ex Typographia Reu. Cam. Apoſtolicæ.
MDCXXXIV. Superiorum permiſſu.

Digitized by Google

PErlegi magna cum voluptate Opuſculum hoc eruditum Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. Ioannis Epiſcopi Boſnenſis, in quo ex vetuſtis & probatis monumentis nobili Spalatenſi Metropoli S. Felicem Epiſcopum & Martyrem inuictum vendicat, & poſtliminio doctis reddit argumentis. Dignum iudico, quem in veritatis & clariſſimæ gentis Illyricæ gratiam omnes legant, & excuſſum præ manibus habeãt. Ita cenſeo ad S. Iſidori Collegium Romæ die 23. Nouembris 1634.

Fr. Lucas VVadingus.

Imprimatur, Si videbitur Reuerendiſs. P.M.S.P.A.

A. Torniellus Viceſgerens.

Imprimatur,

Fr. Antoninus Celius Mag. & Socius Reuerendiſs. P. Mag. Sac. Pal. Apoſt. Fr. Nic. Riccard. Ord. Prædic.

Digitized by Google

EMINENTISSIMO
ET REV.MO PRINCIPI
FRANCISCO
TIT. S. LAVRENTII IN DAMASO
CARD. BARBERINO
S R.E. VICECANCELL.

Ioannes Epiſcopus Boſnenſis felicitatem precatur.

IN ſacra Hiſtoria, qua ante triennium, Regiæ ſanctitatis Illyricanæ fęcunditatem collectam, tua benignitate concinnatam, tuaq. liberitate luci expoſitam; dum martyrium inuictiſſimæ Heroinæ S. Arthemiæ, Diocletiani Principis filiæ, deſcriberem, emendando errorem in Aurelia Vale-

ria nobilitate pridem edita, ex diu ſuppoſitio Sexto Aurelio Victore, contractum, cum me ſignificaſſem iam ſtylum ſtrinxiſſe, contra, alioqui doctum virum, patriæq. ſuæ ſingulare decus, Thadæum Donnolam Hiſpolenſem, ſiue Hiſpolanum, Spalatenſi Vrbi, immo veritati, nimio patriæ illuſtrandæ affectu, minus æquum, cumq. paulò poſt onus Epiſcopale humeris meis impoſitum, nouis curis, vix ſtrictum ſtylum retardaſſet, mox Legatio Apoſtolica ad Viſitationem Septentrionalium partium iniuncta, & ab vrbanis muſis, & ab eodem ſtylo producendo vlterius, abſtraxiſſet, tandem ſeſqui altero anno vertente, muneris Apoſtolici rationem rediturus, Vrbem repetendo, benignitatis tuæ hoſpitalitate, ad ſacras illius ædes, cuius Leuitica dignitate præfulgens, diſpergendi dandiq. pauperibus, bonum opus æmularis, humaniſſime recreatus, ommiſſum ſtylum repetij, breuique lucubratiuncula, vt inter graues curas licuit, S. Felicem Epiſcopum & Martyrem, nō admodum felici conatu, per Donnolam à Spalatenſi Vrbe, ad Hiſpolenſe ſiue Hiſpellanum oppidum, ex Dalmatia, in Vmbriam, atractum, veritati, & Spalatenſi ſacro ſepulchro, non abſque felicitatis omine reſtitui, cum vltimam lineam ipſo triumphali die, Filiorum S. Felicitatis, lucubratiunculæ produxerim, edendiq facultatem ipſius Felicitatis anniuerſaria memoria acceperim, qui paulo ante, ipſa feliciſſima luce S. Felici dicata, ex Illyrici littoribus, oras Italicas tenueram.

quod

Digitized by Google

quod opuſculum feliciſſimo patrocinio tuo, Prin ceps virtutibus omnibus eminentiſſime, vt alias cauſas ommittam, vel ex eo capite commendo, quo nullus alius eiuſcemodi diſceptationis arbiter, & aptior iudex eſſe queat, quam tu, qui præterquam quod ſacrarum antiquitatum Bibliothecã, heroico tuo pectore cõdidiſti, Vmbrorũ prouinciam, Spoletanã autem ditionem pręcipue, intra quã Iſpolum ſiue Hiſpellum includitur oppidũ, penitus perluſtraſti, indagaſti, examinaſti, quãdiu Sanctiſſ. D. N. patrui tui, dum ipſe Spoletanum gregem, pauit paſtor vigilantiſſimus, ijſdem ſtudijs, quibus nunc in vniuerſalis Eccleſiæ curis, adfuiſti, & interfuiſti. accedit eruditioni, & rerum experientiæ, ſacrum munus nuper tibi ab eodem ſupremo terrarum Paſtore demandatum, quo, vt olim Hieronymus Damaſi authoritate, tu Vrbani, in Damaſi throno, & eximijs dotibus ſuccedentis, Eccleſiaſticarum conſultationum, ex vniuerſo orbe Chriſtiano confluentium, ſolicitudinem, Hieronimiano zelo, feliciſſimam exerces. denique quia qualiſcunque labor hic meus, ex ijſdem ſacris Laurentianis penatibus lucem agnoſcit, quos idem Hieronymus Damaſi lateri adhęrens, incoluit. Hoc itaque opuſculum Hieronimianæ nationis (cuius res agitur) in gratiam, quam immortalibus beneficijs proſequi deſinis nunquam, benignus excipito, proq. innato veritatis propugnandæ amore, tueri dignato.

Marci

Marci Spudei Salonitani, I.V.D. de Donnolæ conatu iudicium.

Spellum pro Spalato finxiſſe, perinde tenetur,
Priuatam, ac Regum, finxeris eſſe domum.
Regia qui coluit pugnans Palatia Felix,
Priuata, haud facile Victor, in æde cubat.

Caroli Verantij Siccenſis.

Scribere quis quis amat clarorum facta virorum,
Vel res quas diues Mnemoſines teneat,
Diuerſas adeat neceſſe eſt ſedulus Vrbes,
Et varia, doctos conſulat arte, viros.
Exiguis tectis, vix eſt ſpectare propinqua,
Alta niſi ſcandas, nulla remota vides.
Non facile Spalatum reperiri, Donnola ſcribit,
Exiguis tectis, vix tulit ille caput.
Inuia nulla via Tomco fuit, hactenus orbe,
Aequora ſiue ſeces, arua vel ampla petas.

Michaelis Verantij.

Spoletum, Spalatum, ſeu Vrbs Martana, Tudertum,
Felicis palmas ambitione petunt.
Tranſeat; hæc ſacro ſemper fulſere decore,
At ſacra Hiſpolo, nomina nulla quadrant.

Ioan-

Digitized by Google

Ioannis Lucij Tragurini I. V. D.
Ad Donnolam.

Donnola Dalmaticas durus cur ſæuis in Vrbes,
Funditus vt totas interijſſe velis?
Gotthorum feritas nequijt quas perdere quondam,
Enſis Vandalicus Tartaricuſue furor,
Impetit aſſiduè quas caſſo Turca labore,
Tempus edax rerum queis quoque parcit adhuc,
Somnia forte docent reperiri nulla Spaleti
Mænia, ſed ſomno non datur vlla fides.
Vnica ab Auguſtis integro ſtructa labore,
Vrbs Palatina manet, cæteræ vbique iacent.
Felicis cineres inibi, dum protegit almos
Ipſe Deus, pariter protegit & Spalatum.

Ioannis Miſercich Canonici Siccen̄.
De Donnola.

Donnola vult Spellum ſolio fulſiſſe ſacrato,
Nulla priora tamen cum monimenta promat.
Auguſtum Spalatum, venerandum Sede ſacrata,
Annos mille ſuper, teſte vel orbe ſatis;
Extinguit terris; cur ſic? quia forſan in Vmbris
Somnia quæ dictant, fas ceciniſſe putat,
Hæreo, tam docto, ſi quiſquam hoc credet in æuo:
At radijs ſolis clarius ecce patent.

Mat-

Matthæi Dudeſij Abſorenſis.
Ad Donnolam.

Vt rapias Spalato Felicem, Vrbem eripis orbi,
Mænia dum Spalati Donnola nulla nulla putas.
Si ſponte erras: ſponte errori cædere ſtultum eſt;
Si culpa inuita eſt, corrige falſa libens.

Antonij Bogdanich Boſnenſis.
Anagramma.

IOANNES TOMCVS MARNAVITSIVS
EN IVSTVS CVM RATIONIS AMANS.
Cauſidico, ratio crebro cenſetur in illis,
In queis nec veri, nec rationis onus.
Hiſtoricus, ratio cui veri formula ſola eſt,
Cauſidico melius ius rationis habet. (TSIVS ipſe
EN RATIONIS AMANS, CVM MARNAVI-
TOMCVS IOANNES IVSTVS. vbiq; ſonat.

Michaelis Clarij Zagabrenſis.
De S. Felice.

Quid tenet Illyricos Felicis Lipſana tractus,
Vmbria martyrium ſi ſibi forte dedit?
Quid loca deſtituit primos vbi ſanguine fontes
Fuderat, & palmis Victor habendus erat?
Scilicet hic moriens patrias proceſſit ad aulas,
Flagrat at in patrijs quiſquis ineſſe plagis.

S. FELIX

VITTORIO ... ROMA

Digitized by Google

S. FELIX EPISCOPVS ET MARTYR.

Spalatenſi Vrbi, & veritati vindicatus.

EA eſt hominum erga patrium ſolum affectio, iſque erga natales terras, in humano pectore exardeſcit amor, vt nunquam ſe ſatis egiſſe, nec diu vixiſſe, pro augendis atque exornandis laribus ſuis exiſtiment. multoq. auidius rei patriæ, quam priuatæ amplificandę, amplioris animi viri ſtudere noſcantur. vt in tanta auiditate, immenſoq. ardore ſuæ Ciuitatis illuſtrandæ, mirum ſit minimè, ſæpe ſæpius, non priuatos homines tantum, ſed vrbes ampliſſimas, & in orbe Chriſtiano etiam præſtantiſſimas Reſpublicas, & pro natalibus illuſtriũ virorum, & pro eorundem ſacrorum cinerum, ac reliquiarum poſſeſſione, litibus decertaſſe immortalibus. ita ſeptem Vrbes Aſiæ primarias, ſuper Homeri poetæ natalibus, egiſſe tradidit antiquitas; ita inter Paleſtinos & Cyprios, miram contentionem ad ſua tempora perduraſſe, ſuper poſſeſſione reliquiarum. S. Hilarionis, Diuus tradit Hieronymus; ita eiuſdem Hieronymi natale ſolum in vno Illyrico, tria oppida ſimi-

Digitized by Google

itudine nominis affinia, certatim ſibi vſurpant; ita vt eiuſcemodi plurima mittamus exempla, vna eademq. in vnica inſula, gens Sicula, poſt mille quingentos, ferme annos, ſuper natalibus pretioſiſſimæ cælo æque atque terræ; Virginis, & Martyris Agathæ, nouis æuo noſtro, litibus exarſit, dum Panormitani Cathanienſibus, illos eripere conantur. hoc idem cum nuper ob feliciſſimum Chriſti Martyrem, rarumq. in paucis Epiſcopum Felicem, 18. Maij tabulis Eccleſiaſticis inclytum, Spalatinis, ſiue Spalatenſibus, Spoletinis, Martanis, Tudertinis, Hiſpolinis, ſanctiſſimum Præſulem ad ſe atrahẽtibus, contingere videam, ego qui in hiſtoria, qua vnicam ſacram nobilitatem Aureliam Valeriam, Salonitanam, ante ſexennium expreſſi, eundem Felicẽ Spalatenſibus adſcripſi, quo tẽpore nil prorſus mihi conſtabat eorum, quæ paulo ante Thaddæus Donnola Hiſpolenſis, ad propriæ patriæ decus, de eodem ſancto viro, ſcriptis euulgarat, vbi demum hæc animaduerti, operæ pretium duxi, ne quis me falcem in alienam meſſem poſuiſſe reprehẽderet, ijs quæ à præfato authore, viro alioqui multarum rerum ſcientia prædito, impreſſa circumferuntur, examinatis, libratisq. quibus innititur argumentis, breuiter hiſtorico more, totum negotium diſcutere, vt vnica rerum Regina, optimo iure, ſicuti idem teſtatur, Veritas triumphet.

Hanc vt pro ſe ſtare, Lectori perſuadeat Donnola, authoritatem profert viri de litteratura Eccleſiaſtica optimè meriti Vſuardi, ante octingentos annos Monachi. qui ſub eadem die duodeuigeſima Maij; qua

Mar-

Martyrologium Romanum memoriam agit S. Felicis
Epiſcopi & martyris, Spoleti, vt in ſerie dictæ Lectio-
nis apparet, Sp. lati verò, vt varia Lectio à Cardinali
Baronio adiecta Lectioni, & aſteriſco notata oſtendit,
ex ijs cauſis, quas in notis, ad eandem Lectionem, ad-
ſcribit, ponit memoriam S. Felicis Epiſcopi & marty-
ris, ſub eodem Imperatore Maximiano, ſub quo &
Martyrologium Romanum, ſed apud Spellatenſem Vr-
bem. qua authoritate prolata, & Spoletanæ, & Spala-
tenſi Vrbibus, ipſe Donnola S. Felicē auferre conatur,
vt Hiſpolio patrio oppido illum aſſuat. ſed pro maio-
re rei claritate, iuuat initium ipſum ſui libelli profer-
re: *Sanctus, inquit, Felix Epiſcopus & Martyr, cuius feſtū
ab Eccleſia Catholica die* 18. *Maij celebratur, Spoleti in
Martyrologio Romano quo hodie vtimur, legitur Martyrio
coronatus, his verbis: Spoleti S. Felicis Epiſcopi, qui ſub
Maximiano Imperatore martyrij palmā adeptus eſt. Quod
ex Vſuardo Monaco in eius Martyrologio eodem die, &
Petro de Natalibus Epiſcopo Equilino in Cathalogo San-
ctorum li.5.cap.13. aſtruere videtur Illuſtriſſ. Card. Ba-
ronius, in ſuis ad Martyrologium Romanum poſtremò au-
ctis Notationibus; dum nulla facta mentione, nec ratione
habita Lectionis Vſuardi, quem primum affert, Spoleti vt
ſupra legendum exiſtimat, aſſeuerans pro Spoletino Spala-
tenſem, à Petro dici Epiſcopum, ac Spalatēſes eum ſibi, vt
ſuum vendicare Cæterum* (ſequitur) *vincit veritas qua ea
ſententia planè refellitur; Non enim Spoleti, ſeu apud Spo-
letanam, neque apud Spalatenſem in Dalmatia. ſed vera,
& germana Lectio eſt, apud Spellatenſem Vrbem in Vm-
bria. idq. perſpicuum eſt, non modo ex ipſo Vſuardo loco*

 al-

allegato, cuius verba formalia in omni editione ſunt hęc, videlicet: Ipſo die Sancti Felicis Epiſcopi, qui apud Speliatenſem Vrbem ſub Maximiano Imperatore palmam martyrij adeptus eſt ita ille. ſed minimè veritatis triumpho. cum enim aſſeruiſſet (vt vidimus) nō Spoleti, ſeu apud Spoletanam, neque apud Spalatenſem in Dalmatia, ſed veram & germanam eſſe Lectionem, apud Spellatenſem Vrbem in Vmbria, Vſuardus tamen ab eodem recitatus, nullam mentionem Vmbriæ habet, ita vt germana Lectio, minus germana, in ipſo limine veritatem ſuam minimè vincentem, ſed ruentem exhibeat. Nec contentus mala fide, immo cum impoſtura, Vſuardum citaſſe, Lectioni imponendo, Petrum Equilinum erroris arguendo, erranti ſibi conciliare nititur, cum ait, idem conſtare quod ex Vſuardo confinxerat, etiam *ex Petro qui* (verba eius ſunt) *dicto lib.* 5. *cap.* 13. *à Baron. citatis, non legit Spoleti, ſeu apud Spoletanam Vrbem, ſed poſtpoſita tantum libera, ex Typographi incuria, vt plerunque accidit (quod forſan Baronio, & alijs erroris offendiculum fuit) inquit: Felix Epiſcopus apud Spalatenſem Vrbem ſub Maximiano Imperatore paſſus eſt, qui cum Chriſtum Dominum prædicaret à Iudice comprehēſus, poſt plurima ſupplicia, gladio cedente, martyrij palmam adeptus eſt.* 15. *Cal: Iunij: hæc Ado in Martyrologio. hactenus Petrus.* ita Donnola, pergit porro: *Dum igitur Petrus ea refert ex Adone in Martyrologio, clarius detegitur error in dicto verbo Spalatenſis: quod cum ipſe paucis additis, Vſuardi verbis vtatur, vt ſupra ex vtriuſque ſcriptis cōſtat; ex Vſuardo qui habet Spellatenſis ſcribere voluiſſe dicendū eſt; non autem ex Adone, qui eo die* 8. *Maij à S. Felice nec*

qui-

quidem verbum prodit. Quod vero Petrus æquè alias & tertio Adonem perperam citauerit, vel ex ipſo Cardinali Baronio conſtare poteſt, in iiſdem Notationibus ad diem 4. Ianuarij in verbo Dafroſæ, & ad diem 8. Auguſti in verbo Seueri, aliiſq. in locis, in quibus à Baronio redarguitur. ita Donnola, qui ne longiores ſimus, pergit errorem Petri exagerare, quia nec in altero Adonis Martyrologio, neque à Petro Galeſino mentio habetur S. Felicis ſub die 18. Maij. Ex quibus patet: Donnolam velle primo Lectionem Petri pro ſe citare, dum eum Typographi incuria poſſit excuſare. ſecundo: eũdem trahere in ſententiam Vſuardi, eo quod neque cum Adone, neque cum Galeſino citatis, conueniat. At hoc dato & non conceſſo, non tamen Spellatenſem Vrbem in Vmbria conſtituit, nec Spellatenſem Vrbem Hiſpoli oppidum oſtendit. Sed bonus Donnola vt quoquomodo Petrum in proprium errorem pertrahat, errat multò periculoſius. *Tum quia* (inquit) *ſi idem Petrus de ea ciuitate verba facere intellexiſſet,* (de Spalatenſi intelligit) *vtique non apud Vrbem Spalatenſem, neque apud Epetium, quod oppidum eſt vulgo Spezze Stephano, & Ortelio teſtibus, ſed apud Salonæ Vrbem latine ſcriptis mandaſſet, vt alias egit, & mox ſubijciam, porro Spalatum haud facilè eſt reperire apud authores, Spalatra verò ex Stephano Theſſaliæ vrbs eſt. ex Plinio lib. 4. c. 9. Magneſiæ oppidum, vt ſcribunt Ortelius & Paſſeratius; veteres autem ſcriptores, & Petrus Appianus cum Gemma Friſio, in 2. parte Coſmographiæ; in verbo Dalmatiæ ciuitates, atque iidem Stephanus & Ortelius, Galeſinus, & alij, Salonæ ciuitatem, olim Coloniam*

pene

pene euerſam, non autem vt ætas noſtra Spalatrum dicunt, quod & aduertiſſe videtur Dominicus Marius Niger in ſua Geographia, comment.6. qua in vrbe Salonæ Diocletianus Imperator genitus, ampliſſimum excitauit ædificium, quod adhuc fermè extat, & tandem cum Maximiano Collega xx. principatus anno, depoſita Imperij purpura (& ſi Maximianus non èquè propoſiti tenax fuerit, decennium ibidem hortorum culturæ addictus hærens, mortem obijſſe fertur. vt tradunt hiſtorici, & ſcribunt Nicephorus Calixtus, Eccleſiaſticæ hiſt. lib.2. cap 20. Socrates Conſtantinop. lib.1 c.2. in fin. Diuus Antoninus, par. 1. tit. 8. c. 2. §: 1. in fine. & Naucler.in chron. generat. 11. ad annum Domini CCCIX. vbi per bellè Diocletiani verba ad Maximianum ſpe repetendi principatus elatum, reuocãs ait. Vtinam Salonis olera noſtris manibus inſita inuiſere poſſes, de reſumendo Imperio non iudicares. hactenus verba Domnolæ, nil minus quam propoſitum ſuum, ſed ſemper maiorem errorem oſtentantia. præſertim dum Vrbem Spalatum haud facilè apud authores reperiri, & Spalatum vnam eandemq. ciuitatem cum Salonis, ſiue Salona eſſe, lectoribus imponit. Et quidem de priori parte impoſturæ; ideſt Spalatum non inueniri apud authores, cum idem ſit, haud facilè reperiri, ſicuti etiam de poſteriori, nimirum vnam eandemq. Vrbem Spalatum & Salonam, mox clariſſimis authoritatibus oſtendã; ſed prius, vt Lector, Iuris vtriuſque Doctoris iniuriã in Claſſicos authores, ab illo citatos, agnoſcat, pauca percurramus. Citat ille, vt vidimus, Ortelium pro oppido Epetio, at in quem finem, ni magnus Apollo ex tripode aliquid innuat, abſolutè non capio, cum

nec

Digitized by Google

nec Petrus, nec Vſuardus, nec Ado, nec vllus ſcriptorum de S. Felice ſcribentium, Epetij meminerit, citat tamen, quaſi Epetium, ſicuti & Spalatum cum Salona confundere velit at Ortelius ipſo loco ab illo citato, Epetium non in continenti ponit ſicuti eſt Salona, ſed locum Inſularem ex Plinio, quem citat, oſtẽdit. ita vt Epetium poſt impoſturam, confuſioni tantum adaugendæ, apud Donnolam inſeruiat. idem paulò poſt, Dominicum Marium Nigrum ſcribit aduertiſſe Salonam & Spalatum idem eſſe. at Dominicus loco à Donnola citato, poſtquam Salonam & eius ſitum deſcripſit, ſequitur: Palatium oppidulum haud procul Salonis, quod noſtra ætas Spalatum appellat in margine curuati lictoris ſitum. ita Niger. ſed & Nauclerum peruertit, quippe qui loco citato clarè ſcribit Diocletianum priuatũ in villa, haud procul à Salona, præclaro otio cõſenuiſſe. ita Nauclerus, velit nolit Donnola. ſed ne omnium erratorum ſuorum, diſcuſſorem agam, ad primam impoſturæ partem, accedendo, qũa Spalatenſem Vrbem non reperiri, ſiue difficilè reperiri apud authores ait; vt miſſas faciam cateruas Spalatenſium ciuium toga ſagoq. mille annorum ſpatio prçſtantiſſimorum, Capitulum eiuſdem Vrbis per octingentos annos integros, omnium Dalmatię Epiſcoporum Seminarium; ipſum Spalatenſem Archiepiſcopatum, trium ampliſſimorum Epiſcopatuum, Pharenſis, Tininienſis, & Modruſienſis matrem, & ſuæ propriæ Diœceſis ac menſæ imminutione, fundatorem; culmen ipſum Spalatenſis Eccleſiæ, libera electione Metropolitani eius Senatus, Legatis Apoſtolicæ Sedis,

etiam

etiam Cardinalitia eminentia clariſſimis delatum, &, per eoſdem feliciſſimè adminiſtrátum, Vrbem eandem plurium Regum & Reginarum hoſpitam, quamdiu ſui iuris fuit, mox ſub Regibus Vngaricis & Boſnenſibus, ac ipſa Republica Veneta, liberarum ciuitatum ritu habitam, aliquando etiam fauore Regũ Siciliæ & Vngariæ, ad Ducalis excellentiæ, proximarumq. Inſularum, ac maris imperium, nec non adhuc extantis monetæ iure cudendi, amplitudinem euectam, Reipublicæ Anconitanę, aliarumq liberarum retro actis ſæculis, vrbium fæderibus inclytam, vt antiquitatum magis quam legum ſtudioſis, apud authores eſt facilè reperire, præſertim verò apud eorum compillatorem Antonium Proculianum, Venetijs ſæpe cuſum, præterito ſæculo, & recuſum; neque enim Spalatenſis Vrbis Encomiaſtem, ſed veritatis illuſtrandæ, qua maxima breuitate licet, perfungor officio. Spalatenſis Vrbs vnico Donnolæ difficilis repertu, ſiue potius nulla, toto orbe, vel præcipuè Orientalium mercium, quæ Venetias, magno Italiæ, & Europæ vniuerſæ commodo, iam diu quotidie conuehuntur, illuſtriſſima, eodem littore Dalmatico, quo illam Nauclerus à Donnola mala Fide citatus conſtituit, à Salonarum ruderibus, ſimili fermè ſpatio, quo Hiſpolum à Fulginate Vrbe diſtans, vt patet ex Hiſtoria, memorialis nomine, à Thoma Archidiacono Spalatenſi, ante quadringentos annos, de Salonitanis, & mox de eorum ſucceſſoribus Spalatenſibus Præſulibus, acuratiſſimè ſcripta, à Diocletiano Auguſto, magnificentiſſimo opere, cui per mille trecentos annos tempus edax rerum, vt vix alicui reli-

qui æ

Digitized by Google

63

quiæ Romanæ maieſtatis, ad noſtra pepercit tempora, inſultante licet plurimarum potentiſſimarum gentium impetu, extructa fuit ſolatio vitæ priuatę, cui per decēnium ab Imperij mole, inaudito exemplo & felicitate humeris excuſſo, ſtuduit ad vltimum vitæ fatum, per multa ſæcula Palatij nomine appellatā; In ea Iulium Nepotem Dalmatam, Romanū Principem, ab Oreſte, quem militiæ magiſtrum idem Princeps conſtituerat, Imperio deturbatum, poſt ducentos fermè annos, à Diocletiani tempore, Glycerius vir ſanctiſſimus, ex Imperatore, Salonarum Antiſtites, hoſtem pridem ſuum, Chriſtiana pietate, Oreſtis furori ſubtractum, excepit diu, fouitq. progreſſu temporis inclinata Romani Imperij maieſtate, irruentibus ex vtraque Sarmatia, pluribus gentibus in Romani Regni reliquias, Mauritij præſertim, Phocæ, Heraclijq. temporibus in primis, Salonarum vrbe, ab Auaribus populis, quos Simocata illorum temporum ſcriptor Slauos appellat, ſicuti & Cōſtantinus Imperator Porphirogenitus dictus, qui modum euerſionis ad oculum deſcribit, diffugientibus huc illuc, ad proximas Inſulas, præſertim Salonitanis ciuibus, buſtum totius Dalmatiæ Metropolis, Illyricianeq. gentis ad illa tempora Emporium, deſtitutum iacuit. verum mitigatis poſtea hoſtium efferatis animis, & ditiſſimæ vrbis ſpolijs ex ſatiatis, cum Salonitani ciues exules, antiquæ patriæ deſiderio arderent, Seuero Epiſcopo authore, magna pars illorum, natale ſolum ex Inſulano exilio, repetendo, cum Salonas euerſas, minus tutum locum ad incolendum inueniſſent, & reſtituendis mænibus Vrbis, quæ teſte eodem Conſtantino

Digitized by Google

tino cap. 19. dimidium habuit eius magnitudinis, quã Conſtantinopolis, impares eſſe ſe agnoſcerent, Palatium Diocletiani inſano opere ſtructum, admirandisq. turrium altiſſimarum propugnaculis circumſeptum, & pro eorum temporum conditione, locum prorſus inexpugnabilem, fontibus, templis, varijſq. ædificijs, ad Imperialium ſeruitiorum, opificumq. vſum olim exornatum, milliarii fermè circumferenria laxatum, incolendum duxere; ſacris prophanisq. Salonarum ornamentis, illuc importatis. hinc à Palatio, Sparum ornamentis, illuc importatis. hinc à Palatio, Spaletium, mox Spaletum, & Aſpaltum, denique Spalatenſis Vrbs, dictum eſt. quare ſigillum quo Senatus Spalatenſis vtitur, exhibet ſtructuram præclari Palatij in modum arcis extructi, ſequenti Epigrammate circumſcriptum.

Spaletum Palatium Lætum.

& hæc quidem ex Archidiacono & Proculiano laudatis. quibus quia non facilè Donnola, iuriſtarum more, diues exceptionibus acquieſcet, tanquam Dalmatis, ad externos accedamus: apud quos Spalatenſis Vrbs ita præclara sẽper extitit, vt nullæ mẽbranæ ſint ex ijs quæ Nauarchorum induſtria, littoribus orbis terrarum exactiſſima proportione, ad ventorum flatus per lineas deſignatis, nauigationibus dirrigendis exaratis, hactenus prodiere, quæ illam ſuo loco adnotatam non exhibeant, pluresq. ampliores nimirum, etiam Salonarum ſitum oſtentent. Verum enim vero quoniã Donnola in mediterraneis natus & educatus, facilè eiuſcemodi membranarum ignoratione vellet excuſari, quãuis maritima tractanti, concedatur id nequaquam, prę-

terea

Digitized by Google

terea quo'quot Coſmographi, Geographi, Corrographiq. ab magnetis lapidis vſu in mari inuento, ſpatio trium ſæculorum, de ſitu terrarum orbis, & ſpecialiter de Hadriatico mari, tabulas edidere, Spalatenſis vrbis meminere perpetuo. ex quorum numero, duos in hac facultate immortalitati natos, ſatis Latinè ſcribentes, Ortelium in ſuo Theatro, & Mercatorem in Atlante, produxiſſe hic, pro innumeris alijs ſufficiat. quorum vterque Spalatum in littore à Nauclero deſcripto, Salonã ſeparato ſitu deſcribit. hic in tabula Sclauoniç, ille in Illyrici. ita vt quod apud viros omnibus obuios facilè reperitur, difficilè, vel minimè reperiri Donnolæ, vnde proueniat, modeſtia ſuadente, libenter ſubticeo. concedamus tamen hoc viro cauſas officij ſanctę Inquiſitionis, toto affectu peragẽti, vix vacaſſe per occupationes vt inueſtigaret, illud tamen quod in omnibus fermè angulis Vrbis Romanæ, per quadraginta paulò minus annos, ex quo Romam frequentare cępi, omnium noui oculis occurrere, ampliſſimo nempe papiro, æneo opere præeleganti, Spalatenſem Vrbem, cum vniuerſo agro, necnon ruinas Salonarum, cum proximis quibuſq. finitimis Inſulis, vrbibus, oppidis, & arcibus, ante ſexaginta annos à Martino Rota primũ, mox à Natali Bonifacio Sibenicenſibus, ænei operis exprimendi facilè principibus, venalem proſtantem, quo modo virum alioqui ſolertiſſimum præterire potuerit, non video, nec videre multum laboro, cum ſufficiat aliorum oculis, id quod Donnola minimè vidẽs, alios quoque difficilè potuiſſe videre, vel nullatenus vidiſſe, iniuria veritatis aſſeuerat. At non ſolum apud

Digitized by Google

præfatos authores, & eiſdem ſimiles, Spalatenſem Vrbem eſt facilè intueri, ſed & alios omnes, qui variarum nationum, Illyricæ præſertim gentis, & Dalmatiæ Prouinciæ, vel leuiter meminere . quorum Cathalogo recenſendo , ne patientia benigni Lectoris abutar, omnium præſtantiſſimum & Græcè, atque Latinè triginta ſeptem ab hinc annis, Vrbi & Orbi illuſtriſſimum, eminentia dignitatis , experientia & notitia earum rerum quas ſcribit, & grauitate negotij, in cuius finem ſcribit, omnium in hac materiè maximum, & quem ignoraſſe, Iuris Doctori, quàm impunè liceat, ipſe Iuriſta viderit, Conſtantinum Imperatorem, ſeptingentis ab hinc annis, ad Romanum filium, & in Principatu ſucceſſorem, leges adminiſtrandi Imperij (quod Auguſtum cum Tiberio, alioſq. principes cum ſucceſſoribus ſuis egiſſe, conſtat) præſcribentem, vnum pro omnibus alijs exhibeo, Spalatenſem Vrbem, & Salonas ad oculum exprimentem . hic ergo Capite vigeſimonono, de rebus & qualitatibus Dalmaticis filium inſtruens: Diocletianus inquit Imperator Vrbem Aſpaltum condidit, & in ea, Palatia omni deſcriptione maiora, quorum etiamnum reliquiæ ſuperſunt veteri magnitudinis teſtes . ita ille, qui eodem capite ſed propè ad finem: Aſpalti Vrbs, quæ paruum Palatium ſignificat, Diocletianus Imperator extruxit, habuitq. illam vt domum propriam, aulamq. ibi ædificauit, & Palatia quorum pleriq. interierunt . quæ autem etiamnum ſuperſunt, valde pauca ſunt , ex quibus Epiſcopi Vrbis , & templum Sancti Domni, vbi ille ipſe ſanctus ſepultus eſt. quod cubiculum erat eiuſdem Diocletiani Imperatoris . ſubter

ſunt

Digitized by Google

ſunt rotundi fornices, olim cuſtodiæ, in quas ſanctos immaniter à ſe cruciatos compingebat. ibidem etiam ſitus eſt Sanctus Anaſtaſius. Vrbs autem hæc neque è latere eſt, neque ex enchorego, ſed ex lapidibus quadratis, vlnarum ſæpè duarum longitudine, & vnius latitudine. qui compaginati inter ſe, cinctiq. ferro in plumbum liquefactum impacto; in ea Vrbe ſtant etiam columnæ complures, ſuper quas coſmitæ, in quibus idē ille Imperator Diocletianus ędificaturus erat rotundos fornices, totumq. oppidum tecturus, & Palatia ſibi extructurus, omneſq. vrbis ædes, quæ ſupra iſtos fornices, gemino, aut triplici concameratione, vt non exiguam partem cooperuerit; mœnia autem vrbis ambulacrum non habent, neque propugnacula, ſed è ſimplici muro ſunt; in quo feneſtræ ad emittenda iacula. ita Conſtantinus. Spalatenſem autem Vrbem totius Dalmatiæ principem fuiſſe, patet ex eodem cap. trigeſimo ſub finem. vbi dum ſcribit qualia tributa liberæ Dalmatię ciuitates Auaribus ſiue Slauis, penderent, Aſpaltum duplo plus alijs ſoluiſſe memorat: Aſpaltus, inquit, ſolidos ducentos, Tetrangurin, hoc eſt Tragurium centum, Diadora, hoc eſt Iadra centũ & decem, Opſara centum, Arbe centum, Becla, ſiue Vegla centum, Raguſiam verò quia iacet inter ZaKluma, Tribuniamq. oppidani pendunt ZaKlumorum quidem Principi 11. triginta ſex, Terbuniæ vero totidem ſolidos. hactenus inſtructiſſimus rerum Dalmaticarum Conſtantinus. qui dum modum quo, & populos, à quibus Salonæ euerſæ fuerunt deſcribit, ſat prolixa ſerie, Spalatum à Salonis diuerſum efficit, vt ſupra

vi-

vidimus. quod idem de Crobatis agens replicat, dum ait: Illic in hodiernum vſque tempus Palatia ac Circi Diocletiani ſuperſunt, in Vrbe Salona, & prope Aſpaltum. hæc Imperator. nec eſt cur nobis obijciat Naucleri authoritatem, qua Diocletianus ad reaſumendũ Imperium ſollicitatus à Maximiano Collega, fertur reſpondiſſe: Vtinam Salonis olera manibus noſtris inſita inuiſere poſſes) de reaſumendo Imperio nõ iudicares. etenim hunc Naucleri locum, mala fide à Donnola in ſuam impoſturam attractum, ex ipſo Nauclero docuimus, qui Diocletianum non Salonis, ſed in Villa haud procul à Salonis conſenuiſſe tradit, quod bonus Donnola ſubticuit. nec obſtat quod Salonis olera ſeuiſſe reſponderit Diocletianus, cum ſciamus ob nobilitatem loci, primario loco tribui quod in eius agro fit, Spalatum autẽ in agro Salonarum, ſicut & hortos olerum, extitiſſe certum eſt. ſed breuitati inſiſtendo, authoritatem Romani Imperatoris prolatam, ſummi Romani ſacroſancti Throni authoramento, germanam eſſe videamus. etenim in eius Curia, Codex extat antiquiſſimus cuſus, & recuſus pluries, qui Prouintiale omnium Eccleſiarum inſcribitur, ex libris Cancellarię Apoſtolicæ extractus, vt ipſe titulus præ ſe fert. in eo Spalatenſis Vrbs, non ſolum Cathedrali dignitate, vrbium orbis Chriſtiani formali prærogatiua, ſed Metropolitica etiam præeminentia, decem ſuffraganeis Epiſcopis inſignis habetur. & vt priuilegia Spalatẽſis Eccleſiæ, nunquã in controuerſiã attracta teſtãtur, ſed ad hanc vſque diem vſu comprobata, Primatiali maieſtate ſuper Dalmatiam, & Croatiam nobilitatur. &

licet

Digitized by Google

licet allatæ hactenus authoritates, ad plenam probationem veritatis, pro qua ſcribimus, ſatis ſuperq. ſufficiant, iuuat attamen poſt Pontificia, Cæſarea teſtimonia, etiam Regalis excellentiæ habere ſuffragia, licet non omnibus obuia. Aſſeruatur in Archiuio Spalatenſis Senatus, tranſactio in veteri membrana, ſigillo Regio Vngarico nobilis, inter eos Belamq. Regem Vngariæ ante quingentos annos inita, eiuſmodi tenoris: Anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo trigeſimo ſecũdo; Ego Bela Rex Vngariæ, Chrobatiæ, atque Dalmatiæ; Iuro ſuper ſanctam Crucem vobis Spalati principibus, firmam pacem & libertatẽ. mihi quoque, & filio meo, aut ſucceſsoribus noſtris tributarij ne ſitis. Epiſcopum vero aut Comitem, quem Clerus & populus elegerit, confirmabo, & lege antiqua conſtituta, cum veſtro iudice, vos vti permittam. ita Bela Rex multaq. alia, quæ breuitatis gratia omittimus. extat & alia eiuſmodi fermè tenoris, præſertim vbi Spalatenſes principes appellat, in eodem Archiuio, anni Domini milleſimi cẽteſimi quadrageſimi tertij, à Geiſa Rege itidem Vngariæ acta. vt magis eluceſcat Donnolæ Spalatenſis Vrbs, à viris qui principes à Regibus appellarentur, excultam fuiſſe; quam ipſe nullam, vel non facilè reperiri, nimis facili ſtylo aſſeruit. ex ijs igitur non ſolum nobiliſſimam vrbem extare, ſed & diuerſam à Salonis, ſiue à Salonitana Vrbe, liquere omnibus, haud dubium eſt. Donnola nihilominus contendens Petrum Salonam, & Spalatum vnam eandem vrbem intellexiſſe: *Quod verè* (inquit) *de Spalati ciuitate Petrus agens, eam Salonam Vrbem dixerit, patet,*

patet, nam in eodem Cathalogo Sanctorum lib. 7. cap. 124. de S. Anaſtaſio Corniculario, dictæ Vrbis Martyre, inquit, Anaſtaſius Martyr paſſus eſt in Salone Dalmatiæ ciuitate ſub perſecutione Diocletiani Imperatoris. Hic ex Aquileia ortus &c. atque iterum lib. 11. cap. 130. ſub nu. 116. de S. Domnio Salonæ ſeu Spalati Vrbis Epiſcopo (à quo & ipſi Cathedrali ſeu Metropolitanę Eccleſię Spalatenſis nomen eſt) breuiter ſic ſcripſit. *Domnus Epiſcopus cum militibus octo, Martyres in Dalmatia, ciuitate Salona paſſi ſunt 3. Idus Aprilis. idq. pariter comprobatur, tum ex antiqua nuncupatione Epiſcopi eiuſdem ciuitatis, vt in Epiſtola S. Zoſimi Papæ ad Heſychium Epiſcopum Salonitanum, de qua Card. Baronius in prædictis Notationibus ſub die 9. Aprilis, in verbo Pontifice. tum etiam ex hodierna nuncupatione; Nam Archiepiſcopus Spalatenſis, Archiepiſcopus Salonitanus Latinè ſcribitur ab eruditis. ita* Donnola. ſi in alijs minus, in ijs minimè laudandus; dum nec argumentandi modum tenet, nec authoritates allatas intelligit, Anaſtaſium Cornicularium, cum Anaſtaſio Fullone, Romanum cum Aquilenſi, confundit, nec Domnionem à Domnio diſtinguit, Zoſimi Papæ Epiſtolam ab re producit, & hodiernam nuncupationem Spalatenſis Archiepiſcopi, ab Eruditis Latinè ſcribentibus, Salonitani voce efferi, gratis exponit, vel melius dicam imponit. & vt à primo capite, bona venia patientiſſimi Lectoris, incipiamus; & quidem à modo argumentandi nulli Dialectorum noto; quis enim vnquam admiſit modum argumentandi quo vtitur Donnola, Petrus Spalatum intellexit pro Salona, quia Sanctum Anaſtaſium, cuius reliquiæ aſſer-
uantur

uantur Spalati, idem Petrus Salona paſſum fatetur. ita enim poſſemus argumentari: Scriptores Neapolitani intelligunt Neapolim pro Beneuento, quia S. Ianuarium, cuius reliquię aſſeruantur Neapoli, Beneuenti paſſum fatentur. & ſic Veneti de Alexandria & Venetijs. Ianuenſes de ſua ciuitate, & Macheronta, quia hi Sancti Baptiſtæ, illi S. Marci cineres poſſident. at quis abſque chachinno talia audire queat? verum bonus Donnola in S. Domnione, vt ille ait, Salonæ, ſeu Spalati Vrbis Epiſcopo, ridiculo argumento, confuſionem addit, & mendacium. hoc dum S. Domnionem Spalati Epiſcopum appellat, cum ille nunquam Spalati, ſed Salonæ Thronũ tenuerit. item quia licet Domnio Salonis ſederit, ibique cum octo militibus martyrium ſubierit, non tamen Spalati, ſed Romæ prope Conſtantinianum Baptiſterium in Eccleſia S. Venantij, à Ioanne IIII. Papa Dalmata excitata, in hunc finẽ ab eodẽ Pontifice, cũ ſocijs, pluribuſq. alijs Sanctorum Dalmatarum corporibus, opere muſiuo, in dictæ Eccleſiæ & apſide, & parietibus expreſſorum requieſcit, ab ipſa Salonarum euerſione, ſicuti & ex Lateranenſis Baſilicæ Archiuijs, & ex Card. Baron. notis in Romanum Martyrolog. ad 3. Idus Aprilis, apertiſſimè conſtat. confuſionem porro, quia S. Domnionem, cum S. Domnio Salonitanorum Præſulum Coriphęo, vt pote S. Petri Apoſtoli diſcipulo, cuius reliquias Spalatenſes in Metropolitana Eccleſia, cum ſacris cineribus S. Anaſtaſij, ex euerſa Salona Spalatum translatis, vt dies feſtus translationis miraculis illuſtris, annua commemoratione celebrari ſolitus, cum ſacri officij lectionibus teſtatur, confundit; cuius S. Epiſcopi anniuerſa-

Digitized by Google

ria ſolemnitas, ab vniuerſa Dalmatia, non tertio Idus Aprilis, ſed Nonis Maij, ſolennis habetur. de quo, & non Domnione, vt vidimus paulò ante, Conſtantinus Imperator agens de Vrbe Spalatenſi, meminit. authoritates à Dõnola allatas, minimè ab ipſo intellectas, ex eadem confuſione licet colligere, præſertim qua Sanctum Anaſtaſium Fullonem, cuius reliquiæ Spalati ſeruantur, Cornicularium appellat, quos diuerſos omninò, vel ipſe Petrus oſtendit. Zoſimi Papæ Epiſtolam gratis citari, vel inde liquet, cum nil minus ex illa probetur, quam quod, vt Donnola male infert, ex antiqua nuncupatione Epiſcopi Salonitani intendit, ſiue diſtendit. nimirum Salonam & Spalatum eandem Vrbem hoc, enim modo plures S. Gregorij Papæ & aliorum Romanorum Pontificum ad Salonitanos Antiſtites epiſtolas, interpretari licuiſſet bono Donnolæ. demum quid minorem eruditionem oſtendere queat, quam id, quo ait bonus vir, hodiernam nũcupationem Spalatenſis Archiepiſcopi, ab eruditis Latinè ſcribentibus, Salonitani voce efferri. cùm neminem talem inueniret, vel ipſo Romanæ Eccleſiæ maximè Latino ſtylo reclamãte, qui à tempore Ioannis XXII. qui electionem Spalatenſis Epiſcopi, primus Capitulo Metropolitano auferens, ad ſucceſſores tranſmiſit, nũquam Salonitanum, ſed Spalatenſem Archiepiſcopum, in omnibus litteris Apoſtolicis nominauit. licet ipſi Archiepiſcopi, in proprijs litteris, ſe Spalatenſes, cũ adiectione, alias Salonitanos, appellare cõſueuerint aliquã. do, vt oſtendant ortum ſuæ dignitatis. ſed & hoc quoque conceſſo, nimirum Petrũ Spalatenſem Vrbem pro Salona dixiſſe; quid tum? Spalatum in Salonam conſla-

Digitized by Google

ſlabitur? quo facto, num hæc metamorphoſis aliam magis monſtruoſam generabit Hiſpoli oppidi, in Vrbẽ Spalatenſem coitionem? at quid abſurdius? Vſuar-di ſaltem modo, debebit ſcripſiſse Petrus, inquiet Dõ-nola; ſed & hoc admiſſo, non tamen ſequetur Hiſpo-lum oppidum, Spellatenſemq. Vrbem, eandem fieri. at ſimilitudo vrget Donnola, nominis præſertim Italica Hiſpoli, quæ Spel ſonat, proximè accedit ad Spellaten-ſem notionem; reſpondetur, maiorem affinitatem Spel-latenſis Vrbis, cum Spalatenſi itidem Vrbe, quam cũ Spel oppido, clarè videri incomparabiliter. præſertim cum Spalati nomen, ſæpius immutatione litterarum, alterationem admiſerit, apud authores, pro varietate temporum. vt hinc Palatium, paruum Palatium, Aſ-paltum, Speletium, Spaletium, & demum Spalatum, dictum fuerit. quibus alterationibus veroſimilibus eſt Spellatenſem pro Spalatenſi enunciationem, apud ali-quos inoleuiſſe, & hoc apud Latinè, non Italicè, ſcri-bentes. vnde fit, vt votum Donnolæ facilè euaneſcat. At enim vero compatiendum fortaſſis fuiſſet affectui Donnolæ, erga patriam, ſi ſaltem authorem citatum, bono modo, vt virum grauem, graduatum, & Chriſtia-num decet, produxiſſet in medium, & non ita mutila-tum, vt particulam quæ tantum affectui ſuo, vtcumque inſeruit, exponeret, illam porro, in qua veritas totius authoritatis citatæ ſpectatur, vtpotè ſuæ impoſturæ contrariam, ſupprimendo occultaret, etenim vt phan-taſticum nuper exploſum argumentum conficeret, ſu-per intentione Petri, eundem citans lib 7. cap. 124. *Anaſtaſius*, inquit, *Martyr paſſus eſt in Salone ciuitate Dalmatiæ, ſub perſecutione Diocletiani Imperatoris; Hic*

Digitized by Google

ex Aquileia ortus. hucuſq. ille ex Petro. quia hanc particulam ſuo guſtui inſeruire cognouit. ſed vbi paulò vlterius, in eodem textu Petri, vidit Anaſtaſium, non in Vrbe Salona, martyrio affectum, verum ex Vrbe dicta, in qua captus fuerat, in aliã ciuitatem, in, qua Imperator morabatur ductum, ideſt Spalatum, in qua Vrbe ex Conſtantino, vidimus Diocletiano fuiſſe palatiũ, & ibi in mare, iuſſu Imperatoris demerſum, ſacraſque eius reliquias à pia matrona, non Salonæ, ſed in territorio Salonitano ſepultas, ne prudens Lector inde imposturam detegeret, omnia ſilentio inuoluit. & reclamante veritate, Anaſtaſium Salonæ paſſum voluit, & ſepultum, vt Spalatum eãdem vrbem cum Salona, confingeret. ſed verba Petri audiamus, is poſtquam aliqua præmiſit de origine & profeſſione Anaſtaſij. Tandem inquit amore animatus Martyrij, ad Salonitarum ciuitatem deuenit. & cum in hoſpitio, in quo manſurus erat, ſignum Crucis in locis pluribus depinxiſſet; & ob hoc, à gentibus compreheſus, & iudici præſentatus eſt. qui cum ſanctum cogitaſſet diuerſis laniare ſupplicijs, ab Imperatore ſubita iuſſione cõpulſus eſt, ad ipſam, in qua Auguſtus degebat, concitus ire ciuitatem. ob hanc cauſam, expeditam in Chriſti martyrem, ſententiã protulit, vt ſuſpenſo ad collum eius ingentis lapide, in mari, præcipitio daretur. ita Petrus. qui vbi narrauit inuentionem ſacri corporis, opera pię matronæ Aſclepiæ procuratam: mox addit: matrona deinde Eccleſiã conſtruxit, & corpus martyris in Salonitano territorio, collocauit. ita Petrus. ex quo ſi bona fide egiſset Dõnola, bene cognouiſset. S. Anaſtaſium in alia ciuitate à Salona, nimirum in qua Auguſtus degebat ciuitate,

mar-

Digitized by Google

martyrij ſubijſſe ſententiam . quam ciuitatem apertè ex Porphirogenito, Aſpaltum, ſiue Spelatium, ſiue Spellatenſem vrbem, alijſq. ſimilibus paulò diuerſis inter ſe nominibus appellatam, vidimus. Sed illud etiam non prætermittendum in Donnola, quod vbi probauit Petrum nequaquam errore ductum, Spalatenſem vrbem potiùs quam Spoletanam ſcripſiſſe; ſtatim in illũ virga inſurgit cenſoria, negatque legendùm apud illum, id quod pluribus eius editionibus conſtat, apud Vrbem nimirum Spalatenſem, ſed Spelatenſem, prout ait haberi in Codice manu ſcripto, Romæ in Bibliotheca Ducum ab Altaemps, conſeruato. at hoc etiam dato, nec tamen eiuſcemodi malleo S. Felix ex Hiſpolenſi oppido, detundetur potiuſquam ex vrbe Spalatenſi, cum Spalatẽſis vox magis concordet cum Spellatenſi, quam cum Hiſpolenſi nomenclatura, quin immo ſi gramaticis, ſiue orthographicis obſeruationibus eſt locus, ab ipſo Vſuardo, quem vnicum ſuum habet Achillẽ Donnola, Petri lectio ab Altaempſiana lectione nõ ſecedens, ad Spalatẽſes magis accederet; cũ in citato codice, vt profert Donnola, Spelatenſis vrbs, cum ſimplici liquida littera L. expreſsa habeatur, ſicuti ſcribitur Spalatum, non verò cum duplici, vt ponit Vſuardus, & Donnola, dum ſuos Hiſpellates duplicata L. littera, more antiquo deſcribit. ſed ijs quoque vt ſuperfluis ommiſſis, ſicut illis quibus iterum atque iterum ex Vſuardo, Salonam & Spalatum confundit, quia in eius Martyrologio, ponitur paſſio SS. Domnionis & Anaſtaſij, Salonæ in Dalmatia, nuſquã autem (verba Donnolæ ſunt) Spalati, pergamus vlterius. Progreditur itaque Donnola & longa diſſerta-

tione

Digitized by Google

tione S. Felicem nequaquam Spoletanum, ſed Spellatenſem Epiſcopum fuiſse, argumentatur. qua in re cum Spalatenſi vrbì, vel nolens inſeruiat, ex dictis nil replicandum cenſemus. præterire tamen non poſſumus dum ex vnico æuo noſtri ſcriptore, Philippo Ferrario, S. Felicem 18. Maij Eccleſiaſticis tabulis celebrem, Hiſpellenſem Epiſcopum, ſub Diocletiano & Maximiano Imp. Hiſpelli paſsum, producit vaniſsimè. tum quia Petrus & Vſuardus, ſicuti & Donnola agunt de S. Felice Spalatenſi ſiue Spellatenſi, non vero Hiſpolenſi, tum quia eundem martyrem ſub Manimiano, non autem ſub Diocletiano & Maximiano fatentur. præterea ſicuti Ferrarius nullo certo claſſico authore, ſed Hiſpolenſiũ aſsertione, Felicem cõfictum Hiſpelli Epiſcopum, vna cum Ioanne Spoletano Epiſcopo Synodi Sinueſsanæ interfuiſſe ſomniatur, cum nullus Hiſpelli Epiſcopus, in illa Synodo reperiatur, licet id in annotatione ad Ferrarium, de ſuo addat Donnola, ita mage gratis, dat Hiſpellanis Epiſcopum, ipſe Ferrarius, qualem nulla priſca vel ſuccedens ætas cõceſsit. quin idem Ferrarius, eundem Felicem, vti paulò poſt videbimus, ab duodeuigeſima die Maij, ad trigeſimam Octobris translatum, Epiſcopum Martanum & Martyrẽ Tudertinum, deſcribit, iuxta illam antiquitatis Paræmiam

Deſtruit, ædificat, mutat quadrata, rotundis.

cui etiam ipſemet Donnola ſubſcribit, quatenus Martanum & Hiſpellenſem Felicem, eundem in notis ad Ferrarium facit, & vterque ipſorum S. Felicis reliquias in caſtro Iani, prope Spoletum agnoſcit.

Sed

Digitized by Google

Sed pergit vlterius patriæ illuſtrator, figmenta excogitata fulcire, teſtimoniali faſſione Reuerẽdiſs. Laurentij Paſtrutij, Spoletani Epiſcopi. qua teſtatur in Collegiata Eccleſia S. Laurentij Hiſpelli, ſuę Diœceſis, erectam eſse ſocietatem doctrinæ Chriſtianæ, ſub inuocatione S. Felicis Epiſcopi Hiſpellanenſis & martyris. etenim præterquam quod teſtata ait ſibi conſtare, per fidem ſui Vicarij foranei; quod cuius momenti ſit in iudicio, Iuris vtriuſque Doctorem Dõnolam appello iudicem; fides qualiſcunque, ſeu teſtimonialis allegata, de S. Felice Hiſpellanenſi, non vero Spalatenſi, ſiue Spellatenſi loquitur. at ſi quidquam deferendum iure voluit Donnola præfatæ teſtimoniali, Hiſpellanenſis Epiſcopatus prius erat probandus, intra ſuæ patriæ limites extitiſse. quo non probato, ignotius pro ignoto eſt venditare. vnde eiuſdem roboris eſt ducenda altera atteſtatio, quam per Hieronymum Rocchum, Spoletanum Notarium, & Epiſcopalem Actuarium, conſcriptam dicit, atteſtantem, in Eccleſia S. Mariæ Maioris Spoleti, in quadam columna, extare depictum S. Felicem Epiſcopum Hiſpellanum, cum ſubſcriptione eiuſmodi: S. Felix Epiſcopus de Spello. item documentum, vt ipſe ait publicum, regiſtratum per Euandrum Lilium, pariter Notarium & Actuariũ Spoletanum, quo ex libris Archiuij Epiſcopalis, ſub plebatt Spelli, inter alias Eccleſias, ponitur Eccleſia S. Felicis. quantum enim hæc votis Donnolæ faueãt. ipſe non video, & idcirco in ijs examinandis hęreo minimè. At videat pius Lector oro, quam minus digne, bonæ fidei ſcriptore, veritatem agnitam, apud Illuſtriſ-

ſimum

ſimum ſydus æui noſtri, Card. Baronium, occultare conatur, dum ait: *Subdit præterea Illuſtriſſimus Cardinalis Baronius. addendo in ſæpius citatis Notationibus ad dictũ diem 18. Maij in verbo Felicis Epiſcopi: Synodales litteras ad Sixtum Papam V. de martyris corpore nuper refoſſo, & honeſtiori loco recondito, ſe vidiſſe. quas quidem litteras deperijſſe, facilè ego & ediderim. Cum enim cupiditate flagrans negocij plurimum habuerim, vt de eorumdem tenore, & à qua Synodo emanauerint, certior fierem, nuſquam eas reperire fuit conceſſum*. ita ille. more ſuo nolens intelligere, vt bene ageret. cum ex Baronij annotationibus clarè conſtet, litteras Synodi Spalatenſis fuiſſe, ſuper reliquijs S. Felicis eodem tempore, refoſſis, & honeſtiori loco reconditis. is enim in Martyrologio per ipſum reformato, & annotationibus illuſtrato, dum reddit rationem, ſub die 18. Maij cur S. Felicem Spoleti, in Martyrologij textu deſcriptum, in margine Spalati, pro Spoleti poſuerit; in annotationibus, ſub littera D. Felicis, inquit, Epiſcopi, Vſuardus de eodem hac die, & Petrus in Catal. lib. 5. cap. 13. licet pro Spoletino, dicat Spalatenſem. ſed non tantùm eius cauſa, addita eſt in margine varia lectio, ſed quod Spalatenſes, eundem Felicem ſibi vt ſuum vendicant. vidimus de ea re, litteras Synodales, ad S.D.N. Sixtum Papam Quintum, vna cum publica atteſtatione de eiuſdem martyris corpore nuper refoſſo, & honeſtiori loco recondito.

Hæc Baronius, omnibus clarus, niſi ſoli Donnolæ, quis enim non videt agi de Synodo Spalati, Metropolitana Vrbe coacto, non vero Hiſpoli ſeu Spoleti,

ti,

ti, item de corpore martyris in eadem Vrbe refoſſo? in qua, plurimi adhuc ſuperſunt in Venerabili Metropolitano Capitulo, qui eidem Synodo, interfuerunt miniſtri, cum illa fuerit nõ Diocæſana, ſed Prouincialis. nimirum Archidiaconus eiuſdẽ idemq; Abbas, Arbenſis, felicis memoriæ Card. nuperrimi Farneſij, diu familiaris, D. Hieronymus Alegrettus I. V. D. iam propè nonagenarius . item D. Rinaldus Rinaldus, Archipresbyter, eiuſdem fermè ætatis . item D. Diocletianus Cipcius, ferme centenarius, eiuſdem Ven. Capituli Decanus. vt plures alios ommittam . licet ſubticere nequeam Illuſtriſſ. & Reuerendiſs. D. Petrum Cedulinum, ex Nonenſi, Pharenſem Epiſcopum, centenarium, à ſexaginta annis Epiſcopum, & vnum ex patribus dictæ Synodus, ſed præter nobilitatem generis, Apoſtolici pectoris cõſtantia , & zelo Eccleſiaſticæ libertatis tuendæ, ſingulare æuo noſtro exemplar, Romanæ Curiæ, ob plurima in ea officia, immortali laude adminiſtrata, notiſſimum, commendatiſſimumq. vt nulla tergiuerſatione valeat ſe Donnola excuſare, quominus ad ſatietatẽ potuerit omnia explorare, ſi deſiderio noſcendæ veritatis flagraſſet, vt verbo tenus proteſtatur; cum ad hãc vſque diem, præter plurimos viuentes teſtes, Acta ipſa Synodica in Archiuio Spalatenſis aſſeruentur Eccleſiæ. verum faxit Deus ne magis præſtiterit Aduocatum, ſeu Rethorem, quod officium ſe in Vrbe geſſiſſe, ipſa ſui libri inſcriptione fatetur; quorum naturam cũ ſatis Plato, poſt Socratem, tetigerit, ad vlteriora procedamus.

Concuſſis Martanis, poſt hæc Tudertinis bellum in-

E di-

dicit, ob ius, quod ij in S. Felicem, ſe habere intendũt, idq. vt ſuo Voto magis ſatisfaciat, re vera vt volẽs nolens, inde Spalatẽſibus magis inſeruiat: quam ob rem bella ipſius euitando, breuitati ſtudendo, telum ſaltem quod inane, ſuo more in Iacobum Guallam Ticinenſem intorquet, quod S. Felicem Spalatenſem ſcripſerit, retundamus; quod fiet, eneruato teli iactu. quẽ duplici argumento vrſiſſe ſe putat. primo. *Cum, inquit ille, paſſionis narratio quam Gualla affert, vna eademq; ad ſummam ſit atque illa, qua de S. Felice Spellatenſi recenſetur, hinc apparere Guallam, in eo verbo tantum Spalatenſis, ſcribendo fuiſſe hallucinatum. ſecundo quia conuincitur falſa plurima ſcripſiſſe circa ſanctorum corpora &c.* hęc ille pluribus licet. at primum argumẽtum etiam admiſſum, nil aliud concludit, quam quod male concluſum huc uſq; docuimus. verum negatur hallucinatus Gualla, niſi id aliunde probauerit Donnola, cum in pleriſq. cum impreſſis, tum manuſcriptis Martyrologijs, apud Spalatenſem Vrbem haberi ſcriptum, ipſemet fateatur pag. 28. Spoletanæ vocis Lectionem deſtruendo. ita vt hallucinatus minimè, poſſit argui Gualla, niſi etiam hallucinentur ipſa Martyrologia, quæ pro ſe citat Dõnola. quod porro negat credendum Guallæ in hoc, ex eo, quia alias, in alijs, falſitatis dicatur conuictus, nec ipſi Donnolæ credendũ erit, vtpote toties erroris huc vſque conuicto, & poſthac vberius conuincendo. licet apud Dialecticos, minimè hæc concludant; cum aliquis in vna re minus, in alia magis fidelis concedatur.

Tandem vt funditus euertat ea omnia, quæ pro Spalato ſtare poſſent, duo ſequentia argumenta, tanquam va-

Digitized by Google

validiſſimos arietes expedit.

Cæterum ait à Clero, pepuleq. Spalatenſi ſeu Salonitano, præter S. Domnionem prædictum, ac Beatum Raynerium, nullum alium eius Eccleſiæ, Sanctum Epiſcopum & martyrem haberi; in eaq. ciuitate S. Felici Epiſcopo & Martyri, nec Eccleſiam, nec altare dicatum extare, mihi pro certo eſſe voluerunt, notæ & exploratæ fidei viri, Reuer: P. F. Placidus de Spal.tro Prouincialis Dalmatiæ ſocius, quem alloquutum ſe dicit, cum alijs quos ſubiungit, breuitatis cauſa omittendis; inter quos more ſuo, Fratrem Ioannem Gazarem Leſinnéſem Auguſtinianum, Spalatenſem Dominicanum appellat.

Illud quoque (pergit) *aduertiſſe iuuat, quod in Eccleſia S. Hyeronimi Illyricorum, ab Syxto V. magnificentius extructa, & picturis exornata, cum S. Domnionis, & S. Raineri Salonæ Archiepiſcoporum, & S. Methodij, ac S. Cyrilli Archiepiſcoporum Sclauorum, aliorumque Sanctorum eius Prouinciæ, cum prædictorum nominum ſubſcriptione, ab vtroque latere, ſub fornice conſpiciantur, nuſquam tamen in ea Eccleſia cernere eſt S. Felicis Epiſcopi, & martyris ſimulacrum. Nec abſimile conijcitur argumentum ex Marco Marulo Spalatenſe, qui cum virtutum, & vitiorum exempla ſex libris proſequatur, & in eis plurimorum fortia geſta Sanctorum commemoret, nullibi tamen de S. Felice Epiſcopo & martyre, mentionem facere mihi viſus eſt. Vnde planè putatiuam S. Felicis in ea Ciuitate memoriam, ſi qua extet, ob manifeſtum ſcriptorum æquiuocum, in verbo Spalatenſis, pro Spelatenſis, exortam exiſtiſtimo, atque excitatam*, hactenus Donnola, tanquam

 ex

ex tripode funderet oracula, cum ſententiæ à veritate alienæ, vt ſunt tot in duobus argumentis Donnolæ, quot fermè verba, gemellæ negari nequeant cum oraculis, mendaci tantum gentilitati, probatis; & vt inſtitutæ breuitati inſiſtamus, aſſertioni eius inſiſtendo; minus neceſſarijs omiſſis.

Dico primo, toto cælo errare Donnolam: dum à Clero, & populo Spalatenſi, quem & Salonitanum appellat, nullum ait alium haberi S. Epiſcopum, & martyrem præter Domnionem, & Raynerium, cum iam oſtenderimus S. Domnium martyrem Salonitanorum Præſulum Coriphæum, Porphirogenito notum, Metropolitanæ Spalatenſis Eccleſiæ Patronum, & Spalatenſis Vrbis tutelarem haberi, & coli, ſicuti S. Felicem, certis indubitatiſque documentis mox oſtendemus.

Dico ſecundò: mala fide, innato ſuo more, à Donnola, appellari S. Raynerium Salonæ Archiepiſcopum, cum in allegata Eccleſia S. Hieronymi, Spalatenſis habeatur inſcriptus Archiepiſcopus, non vero Salonitanus, ſicuti habetur pictus S. Domnio; præterquam quod non auderem affirmare an aliquando S. Raynerius Salonarũ ruinas viderit, ſexcentis fermè annis ab eorum euerſione, ab Epiſcopatu Callienſi Italico, per Alexandrum tertium tranſlatus; Spalati non Salonis ſederit, teſte coæuo & Archidiacono ſuo ſupra laudato Thoma. cuius inſcriptionis argumento, differentiã Vrbis Salonarum, ab Vrbe Spalatenſi, facilè diſcernere potuiſſet.

Dico tertio, In Vrbe, ſiue intra mænia Spalatenſis Vrbis, nulla licet, quod ſciam Eccleſia

aut

Digitized by Google

ut altare,S. Felicis extet nomine, extare tamen,quod ullus ex teſtibus à Donnola citatis, negauit, aut ad præſens negat, eorum optimus, in Vrbe Roma,ob integritatem morum, animi candorem, amorem in patriam, litterarum præſtantiam,& omnimodam rerum experientiam, vir incomparabilis D. Marcus Spuleus I.V.D. ad mænia eiuſdem Vrbis, antiquiſſimum, potiuſque Spalatenſis Diœceſis ampliſſimum, ac nobiliſſimum Templum, cum antiquiſſimæ picturæ Altari,s.Martyri, & Epiſcopo Felici dicatis, & in eodem templo,Reliquias eiuſdem Martyris Sixto V. ſedente, teſte Baronio refoſſas,& honeſtiori loco recõditas venerari; cum ampliſſimo Cœmeterio ſiue Polyandro, vniuerſæ Spalatenſis Vrbis, & Suburbiorum eius incolarum communi, adiacente eidem Eccleſiæ Monaſterio Fratrum Minorum, cuius fundamenta manu Seraphini Aſſiſinatis, iacta, piæ plebi venerationi habentur. quod templum,ante ſeptingentos circiter annos,à ſuo Spalatenſi Archiepiſcopo,s.Felici dicatum fuerit, ſæpè memoratus Archidiaconus eſt author.

Dico quarto,apud Dialecticos;nullius eſſe momenti illatio,qua Donnola ſe putat triumphare, dum s.Felicis imaginem nullibi in Eccleſia s. Hieronymi ſcribit extare, ſi enim hæc illatio quidquam concluderet, innumeri alij Sancti viri gentis illyricæ, qui picti ſunt in ea nequaquam, Illyricis eſſent denegandi. Salonitaniſque ipſis,in primis,s.Domnius ſæpè repetitus hactenus, tres fratres s.Caij Papæ,cuius ibi extat imago, videlicet Gabinius S. R. E. Præsbiter, & Scriptor. Maximus, & Claudius Tribuni,huiuſque filij Alexan-

der, & Cuthia, ac eorum mater Præpedigna, Gabinijque filia Suſanna, ſicuti & eius conſobrina Arthemia Diocletiani filia, eiuſq; mater Serena ſanctiſſima Augusta, duodecimque alij bona ex parte Salonitani Epiſcopi, quorum corpora ex Dalmatia, Romam tranſlata, opera Ioannis quarti Pont. Dalmatæ, religioſe coluntur in Eccleſia s. Venantij, ab eodem Pontifice, prope Conſtantinianum Baptiſte rium extructa, proſtantibus in eius parietibus, eorundem ſacris Iconijs, opere muſiuo expreſſis, nominatim inſcriptis, nempè Venantij, Domnionis, Mauri, Septimij, Antiochiani, Caiani, Pauliniani, Celij, Aſterij, Anaſtaſij, vt aliorum Chriſti Confeſſorum Illyricanorum, innumeras Phalanges ommittam; cum in Eccleſia s. Hieronymi, præter eius imaginem, Caij, & Ioannis Romanorum Pontificum, Methodij, atque Cyrilli, Slauorum, ibi habet non Sclauorum, vt barbarè ſcribit Donnola, & Domnionis Salonitani, ac Ryanerij Spalatenſis, tantum extare noſcantur: licet aduocatorum licentia, bonus vir, addat, præter nominatos, *aliorumque quoque Sanctorum eiuſdem prouinciæ extare*.

Dico quinto. Marci Maruli, nullum opus extare virtutum, & vitiorum, ſex libris expoſitum, ſed libros ſex dictorum factorumq; memorabilium, ſiue de religiosè pieq; viuendi inſtitutione, per exempla veteris, & noui teſtamenti. necnō libros ſeptē de Fide, Spe, & Charitate, quod opus Euangeliſtariū nūcupatur, ita vt etiam in citandis authoribus, fide vir bonus laboret.

Dico ſexto. illationem quam ex conficto opere Maruli ſimiliter fingit, eiuſdem momenti eſſe cum prioris

argu-

 19

argumento. etenim ex hac illatione, nec s. Domnio, nec Raynerius, nec Methodius cum Cyrillo, Caiusve cum Ioanne, inter Illyricos eſſent annumerandi, nedum Felix, cum legionibus Sanctorum Illyricæ nationis, ex eo quia Marulus in libris ſuis, nullam illorum mentionem feciſſet. qui tamen adeò erga s. Felicem pio flagrauit deſiderio, vt propè ipſius ſacros cineres intra eandem Eccleſiam, voluerit humari tumulo marmoreo, ad hanc vſque diem, facti teſte.

Ex ijs omnibus itaque pio lectori pateat, quam iniquè ſpoliata Spalatēſis Eccleſia pretioſo theſauro felicisſimi Martyris, impoſturis Donnolæ, Hiſpolenſi oppido ille obtrudatur; ſtatim enim poſt vanitates falſas, vt ait propheta, ſubiungit.

De reliquo ſi licet cauſas excogitare, aut excuſationes aliquas afferre, cur prædictæ antiquæ lectionis eius loci Martyrij, ſcilicet apud Spellatenſem Vrbem, mutatio contigerit, ſeu varietas irrepſerit: certè minimè incongruas iudicauerim: tum quod ob verborum Spoletanenſis inter ſe ſimilitudinem Spalatenſis, & Spellatenſis, aut decipi aut ſaltem in æquiuocum incidere quis, facilè potuit. Tum quod Spelli Epiſcopatus in Epiſcopatum Spoletinum iam diu tranſiuit, vt in Topographia in verbo Hiſpellum Ferrarius aduertit. Tum etiam quod S. Felicis corpus in dicta Eccleſia, propè Iani Caſtrum, Spoleto proximum quieſcit. Tum denique quod Spellum, à quo dictum eſt apud Spellatenſem Vrbem, per pauci (quos enumerat) *nomine Spelli vt ab Italis modernis nominatur; antiqui verò*, quorum Cathalogum lexit) *Hiſpellum potius appellaſſe noſcuntur.* ita ille. at eiuſmodi cauſas ab, homine magis patrij

ſplen-

Digitized by Google

ſplendoris, quam veritatis amante pingi, quis non vi-
det, niſi qui nullam ſimilitudinem, Hiſpelli, ſiue Hi-
ſpoli, vt antiquitas perpetuo Spoletinæ Eccleſiæ op-
pidum appellauit, cum Spalatensi siue Spelatensi Vr-
be animaduertit, cuius affinitate hæc æquiuocatio po-
tuerit inoleſcere, quæ Spoletana cum Spaletana, ſiue
Spalatensi Vrbe, facilè potuit contigiſſe. Et ne ad om-
nes nænias intendamus; quid ineptius excogitari po-
tuit vnquam, quàm nobilisſimum antiquiſsimæ Colo-
niæ Romanæ, Vmbrorum Principis, Longobardicæ
potentiæ in ea parte Italiæ, Ducalis Sedis prærogatiua
inclytum Spoletanum Epiſcopatum, ipsis ſummis Vni-
uerſalis Eccleſia apicibus producendis ſacroſanctum,
reclamante vniuerſa vetuſtate, ex Spelli Epiſcopatu,
nulli vnquam in Eccleſiæ Dei cognito, fluxiſſe aſſere-
re; cum Spelli Epiſcopatum in Spoletanum iam diu
transiſſe, concrepantibus buccis intonat? Adsis (co-
git enim veritas calcata, ad veritatis protectores, &
vindices vocem attollere) adsis inquam Sabine mar-
tyr inuictiſsimæ, Spoletinæq; Vrbis ante 1300. annos
Paſtor vigilantiſſime, tuque ante Sabinum, centum an-
nis, eiuſdem Vrbis eximiæ Sacerdos Concordiæ, ve-
ſtręque Illuſtriſſimæ Patriæ iniuriam ab impoſtura, ve-
ſtri minus ęqui Diœceſani, mecũ profligate. Tuque in
primis, qui ſingulari prærogatiua Chriſtianæ fœlicita-
tis, ex ipſa Spoletina ſede, ad vniuerſalis Eccleſiæ fa-
ſtigium, virtutum omnium, ſed Iuſtitiæ, aliarum Regi-
næ, alis præcipuè conſcendiſti; tuæ olim ſponſæ vulne-
ra, ab nimium ſui amante ſobole illata; æquiſsimi oculi
tui radio, verus Sol noſtri ſæculi, Vrbane Pontifex ſa-
nare

nare dignato. At inquiet Donnola, Ferrario facem præferente, ſe talia iactare; ſed ſocietas peccantiũ veritatis radios obſcurare, non eſt ſufficiens; cum à pleriſq; viris eruditis, erraſſe ſępius, obſeruetur; quod vel inde patet, vbi in ſua Topographia, in Romanum Martyrologium, ſub verbo Hiſpellum, ex libris Conciliorum generalium, adſtruit Epiſcopatum Hiſpellanum in Spoletanum tranſijſſe, cum nullo generali Concilio, Felix Hiſpelli Epiſcopus inueniatur ſubſcriptus. Sed bonus Donnola quo iudicio, qua prudentia Ferrarium tanti facit, vt eundem incudem ſuam, vanis Conciliorum ictibus tundentem, ad exprimendum, vel ſua arte excudendum, alicuius generalis Concilij nomen non adigat, vel ſi illi moleſtus eſſe non vult, ipſemet ſexdecim ſæculorum ſpatio, aliquem teſtem, vel ex Annalibus Eccleſiaſticis, aut Martyrologijs, Synodibus Prouincialibus, ſeu Diœceſanis, ſeu ex notis ſuffraganeorum, & comprouincialium Epiſcopotum, metis demum proximorum Epiſcopatuum, ſui Epiſcopatus Spellati, aliquo ſaltem indiculo, proferat, præſertim cum omnibus prouinciæ Vmbrorum peritis, liqueat, inter Diœceſes Spoletanam, Fulginatem, Aſsiſinatem, & Nucerinam, nullam aliam, ob anguſtiam locorum potuiſſe conſtitui, quę Hiſpolenſi oppidio inter præfatas Eccleſias ſito, propriam efformare ditionem valeret.

Argumẽtum poſtea quo Epiſcopatum Hiſpellanum, ex eo capite conatur elicere, quod præfatum oppidum olim Romana fuerit Colonia; planè nihil concludit, apud antiquitatis Eccleſiaſticæ gnaros. Etenim Ar-

dea, Hiſpello multo nobilior, Carſeoli item. Setia, & Circei, ductę fuere Coloniæ ſimul, cũ Nepete, Sutrio, Alba, Sora, Narnia, & alijs Oppidis, vt libro vndetrigeſimo, teſtatur Liuius; non tamen vnquam ille priores, Epiſcopalem dignitatem probantur ad hanc vſque diem aſſequutæ, ſed ommiſsis alijs minus ad nos pertinentibus.

Denique pro huiuſce, inquit Donnola, *loci martyrij S. Felicis Epiſcopi Spellatenſis veritatis concordiæ, clariſſimaque euidentia; vt neceſſum, & congruum ſic iucundum, ac fructuoſum fore omnibus, præcipuè Hiſpellatibus cenſeo ampliſſimum atque omnium qui de eo ſcripſerunt, antiquiſſimum inclytæ Ciuitatis Papiæ pondus, ac teſtimonium hiſtoriæ eius martyrij in medium afferre*, ita ille, qui premiſſa atteſtatione Notarij Papienſis mox legendam S. Felicis apud Papienſes. extantem ſubijcit. ex qua tamen quoad ſubſtantialia, idem ferme legitur, quod & in alijs, hactenus per illum congeſtis, niſi quod vbi aliæ legendæ Spelatenſem, ſiue Spalatenſem Vrbem. nominant, in hac Ciuitatis Spellatis pro illis fit mentio. quod quam coronidi veritati Donnolianæ ſuffragetur, aliorum eſto iudicium. tum quia Hiſpellum nunquam ciuitas extitit, ſicut habet legenda, tum quia nomen modernum Spelli, quod ille in Spellatis denominationem, violẽta metamorphoſi trahit, à nullo antiquorum vel ipſomet teſte, latinè ita pronunciatur; hiſtoriam autem Papienſem, ipſe fateatur antiquiſſimam, & demum Spellate nomen magis ciuitatis Dalmaticæ Spalati, ſiue Spaleti, quam Hiſpolo conueniat, ſiue Hiſpello.

Pro

Pro eadem coronide, aliam addit hiſtoriam s. Felicis, per Iacobum Guallam ſupracitatum, ex Papienſi Sanctua io extractam, ſed cum hic Spalatenſem ſcribat, coronidem non fulcit. tertiam inſuper ex Petri Galeſini Martyrologio, ſed Spoletinis non Hiſpollenſibus fauorabilem, quartam ex Ioanne Baptiſta Poſſenino, nil minus quam coronidi celebratæ æquam, cum Martanus in ea S. Felix ſcribatur Epiſcopus: ſicuti, & in quinta Auguſtini Monachi. tãdem ſextam ex Ferrario, itidem eiuſdem conditionis, immo deterioris, cum etiam ipſe Martanum ſcribat, & diuerſus ab alijs, & à ſemetipſo, vbi prius Spelli S. Felicem ſub die 18. Maij ruit, hic 30. Octobris, eodem ferme tenore celebrat; Donnola ijs non obſtantibus, Fel cem, qui tot Ecleſiarum martyr, & Epiſcopus à diuerſis authoribus, ſcribitur, in vnum pro coronide, Spelli Epiſcopum, conflat, Spalatenſem negans. Tudertinas Lectiones ex Poſſeuino, deprauatas arguens, alios aliter torquens, & in ſuam ſententiam trahens; quaſi euicta cauſa, & triumphum ſe ducere credens; inſtat apud Sacram Congregationem Rituum, vt expuncto ex Martyrologio Romano, nomine Vrbis Spoleti, quam Spalatum Baronius agnoſcit, pro eo Hiſpelli nomen ponatur, ac ſi luce clarius Hiſpellanum demonſtraſſet Felicẽ, licet nil minus vnquam probauerit: quam illud vnũ: Hiſpellũ, ſiue Hiſpolum, à recentioribus Spellũ dici ſcribiq; eiuſmodi porro oppidum, nullis argumẽtis oſtenderit eam eſſe ciuitatem, de qua ſcribit Viuardus, & Petrus, Spelatenſem, ſiue Spalatenſem. ab Illuſtriſſimo Baronio, & in Martyrologio, & in Annalibus, Spalatum ſcriptam.

F 2 Nas

Digitized by Google

Nos itaque breuiter Impoſtura Donnolæ detecta, breuius rei veritatem pro Spalatenſi Vrbe ſtare, videamus. Et quidem S. Felicem ſicuti nequaquam contendo mordicus Spalatenſis Vrbis Epiſcopum, cum Maximiani temporibus, quibus martyrio coronatus habetur, Spalatenſem Vrbē Epiſcopali dignitate ornatam fuiſſe ignorare me fatear ingenuè, vt potè quæ Diocletiani, tunc temporis priuatam vitā agentis, Palatiū potius habebatur, ſed Salonitanū verius, vel alicuius alterius Dalmaticę Eccleſię Epiſcopū, ita Vſuardi verba & Petri, apud Spelatenſē & Spalatenſē Vrbem, de Spalato intelligenda teneo, quatenus eo tempore, quo vterque eorum ſcripſit, prædictum Palatium, propè quod martyrium Sancti Præſulis contigiſſe, minimè ambigo, iam Vrbs Metropolitica Maieſtate noſcebatur inſignis.

Veritatem porro pro Spalatenſi Vrbe ſtare, patet ex duobus:

Primo quia S. Felix de quo agimus, non in Italia, ſed in Illyrico, martyrij palmam obtinuit.

Secundo, quia in eodem Illyrico Sacræ eius Reliquię prope Spalatū conditę, hodierna die, ibidem coluntur.

Quoad primum, cum plerique authorum; ex quibus Donnola S. Felicis hiſtoriam recenſet, S. Martyrem ſub Maximiano Imperatote paſſum tradant, eodem Donnola tenaciſſimè in hoc perſeuerante, cum Martyrologio Romano: in Illyrico id contigiſſe, non Italia, fateamur eſt neceſsè. ex eo quod Maximianus, qui quoties ſine Diocletiano ſcribitur, nequaquam huius Collega, cognominatus Herculius, ſed Diocletiani

gerer,

82

gener; & in Imperio, per adoptionem ſucceſſor, Galerius dictus, eſt intelligendus; vt ex obſeruatione, & legum ab ijſdem Imperatoribus latarum, & hiſtorijs Eccleſiaſticis, eſt videre; nullam in Italia, ſed in Illyrico iuriſdictionem exercuit; ac proinde Tarquinium Præfectum in Italicam Vrbem mittere, nullatenus potuit, multo minus is in Italiæ Vrbibus fundendi ſanguinis ius, obtinere valuit; conſtat enim, ex authoribus, à Cardin. Baronio ad annum Chriſti 304. citatis, inter duos ſucceſſores Diocletiani, & Maximiani, Conſtantium Chlorum nempe, & Maximianum Galerium, ita Romanum Imperium fuiſſe partitum, vt Cōſtantius Gallijs, Hiſpanijs, Italiæ, & Africæ præeſſet, Galerius Illyrico, Græcię, & Orienti imperaret. qui Baronius ibidem diluit Eutropij verba, quibus dicitur Conſtantius administrationem Africæ, & Italiæ recuſaſſe. moxque oſtendit ex Euſebio, in ditionibus Conſtantini, Chriſtianos agentes, optimi Principis indulgentia, pacem habuiſſe; ſub Galerio verò, dicta perſecutione vexatos fuiſſe. nec obſtat, quod Sextus Aurelius Victor Scribit Conſtantinum à Galerio in Vrbe Roma, religionis ſpecie, obſidis loco tētum fuiſſe. nam Aurelius Victor in opuſculo abbreuiatæ hiſtoriæ, ab Auguſto Octauiano, ad tertium Iuliani Imperatoris Conſulatum, nullam Vrbis Romæ habet mentionem, ſed simpliciter à Galerio religionis ſpecie, ad vicem obſidis tentum fuiſse, deſcribit, vt illa particula, in Vrbe Roma, ab eo addita deprendatur, qui ſub nomine Sexti Aurelij Victoris, Imperatores Romanos, ad Teodosium vſque, compendio contraxit. cuius authorite

thorite, ipſe quoque Baronius lapſus, eſt deceptus; eius enim temporibus, nondum Andreæ Schotti opera, germana Aurelij ſcripta prodierant. quin immò, tantum abeſt à verò, vt Galerio ius fuerit in Illyrico, vt poſt mortem Conſtantij, cum Seuerum filium dictum Cæſarem, ex Illyrico in Italiam immitteret, Maxentius qui Romę, contra filium Conſtantij Conſtantinum, Imperium arripuerat, eundem Seuerum repulerit, & demum Rauennæ interfecerit, eodem Aurelio teſte. item cum poſt mortem filij, idem tentaſſet Maximianus, ad ipſomet Maxentio, in Illyricum fuerit reiectus. idem Victor ſcribit Conſtantinum tolerare nequiſſe, vt Galerius Seuerum filium Italiæ præeſſe iuberet; non aliam ob cauſam certo certius, niſi quia Galerio nullum ius in illa competeret, quam omnino ad patrem ſuum, & eo mortuo, ad ſe pertinere ſciebat.

Maximianum porrò in Illyrico imperantem, inibi vitam traduxiſſe, vt apud omnes apertè conſtat, ita eum ibi diram in Chriſtianos exercuiſſe perſequutionem, & eius furore, inter alios pręſtantiſſimos Illyricanę Eccleſiæ Præſules, Felicem ipſum Spalati ſublatum, teſtis eximius adeſt Card. Baronius, cuius verba, quoniam ſe legiſſe diſſimulat, miro ſilentio Donnola, ex Tomo tertio, anni Chriſti Domini 308. hic producimus. Is poſtquam martyrium s. Quirini Epiſcopi Sciſciæ in Illyrico, ex Euſebio; & Prudentij carminibus deſcripſit, anno tertio Maximiani, Eadem quoque, ait, perſequutione vrgente in Illyrico, paſſus eſt Vſicius martyr ſub Ariſtide præſide, Spalati Felix, Sirmij Ireneus Epiſcopus ſub Probo accerimis tormẽtis vexatus

lon-

83

longoque carcere afflictatus, tandem abſciſſo capite martyrium magna gloria conſummauit, Drizipare eiuſdem prouinciæ ciuitate, paſſus eſt Alexander martyr miraculorum poſt obitum virtute, orbi, notiſſimus. hæc Baronius, licet in indice Typographi errore, Spoletum pro Spalato ſit poſitum; errore dico, nam præter expreſſam ſcriptionem Spalati in Annalium textu: dum recenſet martyres Illyrici: Spoletanum martyrem inter Illyricos, tantus vir poſuiſse, nequaquam per errorē eſt cenſendus.

Quoad ſecundum Iam docuimus extare ad menia Vrbis Spalatenſis Eccleſiam totius Diœceſis ampliſſimam, s. Felici Epiſcopo, & Martyri dicatam, cum altari memoriæ eiuſdem Sancti extructo, vetuſtiſſima pictura inſigni, quod templum licet vulgo s. Franciſci nomine nuncupetur ex Monachis Minoribus in antiquo Monaſterio ab ipſo s. Franciſco fundato, degentibus, in publicis tamen ſcripturis, & præſertim Eccleſiaſticis, s. Felicis nomenclatura clarum habetur, vt potè quod multis annis, ante s. Franciſci tempora, ſtructum fuiſse, teſtatur eiuſdem Seraphici Patriarchæ coęuus, & ob peculiarem erga s. Felicem obſeruantiam, in eodem templa ſepultus, vt ex inſcriptione venerandæ antiquitatis eius tumulo inſcripta, & anno millenario, eſt videre Thomas Archidiaconus ſæpè laudatus; qui etiam notat, à quo ex Spalatenſibus Archiepiſcopis, præfata Eccleſia, ſupra riuum s. Felicis inuocatione, fuerit extructa, atque dicata. nec vulgi abuſus in hoc eſt magnificiendus, nam & Eccleſia Catherinæ Virgini dicata, ab orientali parte Spalatenſis Vrbis, à

fra-

Digitized by Google

fratribus s. Dominici, illam adcolentibus; huiuſce s. Patriarchæ nomine, oblitterata s. Virginis denominatione, s. Dominici appellatur, publicis monumentis litterarum exceptis; quod & hic Romæ, & paſsim in orbe Chriſtiano, contingere videmus: ne vero aliquod præiudicium hæc noua denominatio Feliciano templo, apud Spalatum Vrbem, ex Franciſcanorum incolatu longo, apud poſteros inferret, neue cuiq; Felicem præſulem & martyrem, per alias Chriſtiani orbis Eccleſias inquirendi, vt inani labore egit Dõnola, in poſterũ daretur occaſio: Sixto quinto Pontifice, Illyricani generis æterno ſydere, Franciſcanæ familiæ raro ornamento, & ante Pontificatum eiuſdem ſancti martyris in omen felicitatis futuræ fortunato, Illyricus præſul poſt mille trecentos annos, caput è ſacro tumulo, in medio templo præfato tunc exiſtente, ſub altari eiuſdem ſacræ memoriæ dicato feliciſsime extulit, ſeſeque tanquam præſagus Donnolianę audacię viſendum Patribus Eccleſiarum totius prouinciæ Dalmatiæ, ad Synodum Prouincialem congregatis, obtulit, & eorundem Patrum Synodalibus litteris, ſummo omnium Patri, & vniuerſalis Eccleſiæ feliciſſimo Principi, cognoſcendum inſinuauit, pluribus miraculis, adhuc per ora prouincialium incolarum volitantibus; ipſam inuentionem proſequenribus; cuius rei teſtes, præter communem Dalmatiæ famam, & Metropolitanum Archiuium, ſuperius citatos viros adhuc viuentes, repeto.

Ne tamen domeſticis pro veritate certantibus, à viro in forenſibus negotijs verſatiſsimo, quidquam opponi

poni poſsit, prodeat pro veritatis indubitatæ coronide, Apoſtolicorum morum, & Apoſtolico munere, nuper præclarè perfuncti Octauiani Garzadori, Vincentini patritij, Iadrenſis Vrbis Archiepiſcopi, totius Dalmatiæ viſitatoris S. D. N. Vrbani Octaui, & Sacræ Congregationis de prop. fide authoritate, & earundem ſacrarum reliquiarum, intra ipſam S. Felicis, Eccleſiam, oculati inſpectoris atteſtatio, ex eiuſdem Sacræ Congregationis Archiuio deſumpta, & præſtantiſsimi viri D. Franciſci Ingoli, Congregationis Secretarij authoramento roborata.

Ex libro Viſitationis Dalmatiæ, per Illuſtriſſimum Dominum Octauianum Iadrenſem Archiepiſcopum facta.

Spalati vigeſima menſis Ianuarij 1625.

Viſitatio Eccleſiæ S. Felicis fratrum Conuentualium S. Franciſci.

Die eadem à prandio; idem Illuſtriſſimus viſitator, proſequendo pręfatam viſitationem, Spalatenſem, acceſsit ad Eccleſiam ſancti Felicis, ſiue ſancti Franciſci, extra mænia Spalati, propè Monaſterium Fratrum Minorum Conuentualium ſancti Franciſci.

Vbi poſt Viſitationem Sanctiſsimi Sacramenti Euchariſtiæ, & Olei Infirmorum, ita habetur.

Digitized by Google

Viſitatio Sacrarum Reliquiarum.

Viſitauit Sacras Reliquias, nimirum Arcam Ligneã, continentem oſſa ſancti Felicis Epiſcopi & martyris, ac ſociorum, exhumati ſub Pontificatu Syxti quinti, tempore Synodi Prouincialis, vt patet in Notis Illuſtriſsimi Domini Cardinalis Baronij, ad Martyrologium Romanum.

Viſitatio S. Felicis.

Viſitauit Altare s. Felicis lapideum, non ſacratum, & mediocriter de neceſſarijs prouiſum. cum decent Iconia, licet antiqua.

Concordat cum originali exiſtente in libro viſitationis Dalmatiæ, Reuerendiſsimi Domini Octauiani Archiepiſcopi Iadrenſis, pagina 894. & 895. qui liber habetur in Archiuio Sacræ Congregationis de prop. fide.

Franciſcus Ingolus Secretarius.

Locus † *Sigilli.*

Sed quia facilè poſſet, & ipſe Donnola, & quilibet alius, ex allegatis ſupra, obijcere: Si Maximianus Galerius nihil iuris habuit in Italia, gratis ergo in opuſculo, quod de Aurelia Valeria nobilitate edidi, dixerim Arthemiam Diocletiani filiam, ab eodem Maximiano Martyrio affectam, cum Romæ ſcribatur, triumphaſſe; Idcir-

Digitized by Google

Idcirco fateor ingenuè me, vel ex hoc capite debere Donnolæ, quod examinando, & excutiendo ſua, erroris mei mihi agnoſcendi, & hoc loco corrigendi, præbuerit occaſionem, cuius contrahendi cauſa fuit eiuſmodi: cum inter meos libellos Sextum Aurelium, Victorem, Suppoſitium, vt ſuperius dixi, ſeorſim, à germano, haberē compactum, eundemq; & à Baronio, & ab alijs magnis viris, tanq̃ claſsicum authorē & legitimum Victorem citari viderem, præſertim qua Conſtantinus in Vrbe Roma, obſes à Galerio tentus fuiſſe ſcribitur, facilè credidi in eadem Vrbe, ab eodem Galerio, Arthemiam martyrio affectam, accedente præſertim authoritate Actorum Marcelli Papæ, à quo, vltimo Pōtificatus anno, à Lucinaq; pia fæmina, corpus Virginis tumulatum legitur; verum vbi Dōnola faceſſente negotium, occaſione S. Felicis, germanum Auctoris opuſculum cum ſuppoſitio, in vnicum volumen compactum, ex Plantiniana Raphelengia impreſsione inueni, remque non vulgari trutina, ſed aurificis, vt aiunt, ſtatera penſaui, impoſtoris obſcuri fraudes, per tot ſæcula, magnis viris, & inter eos mihi minimo, illuſum ingemui; hinc ipſa quoque Actorum Marcelli authoritas acuratius inſpecta, veritatis agnoſcendę, magis ac magis viam aperuit. cum enim in ijs obſeruaſſem, Arthemiæ martyrium, vltimo Marcelli anno, Pontificatus eius ſexto, contigiſse, biennio poſtquam Seuerus Maximiani filius, à Maxentio fuit in Italia interfectus, vt patet ex Baronio, & Zoſimo; manifeſtè agnoui Maximiano nullam iuriſdictionem, in ſolo hoſtili, competere potuiſse. præſertim cum & ipſe, filij Seueri mortem vl-

turus, vix Italiam armatus ingreſsus; ab eodem Maxentio fuerit expulſus, & in Illyricum reiectus, ac proinde nullatenus Romæ quidquam in Arthemiam ſtatuere potuiſse. inde in eam opinionem deſcendi, Maximianum pro Maxentio, facilè per errorem ex ſimilitudine nominis acceptum fuiſse, eo magis quia teſte Zoſimo, Maximianus ipſe à quibuſdam Maximinus conſueuerit appellari; adde quod pari errore ex nominis affinitate, per multa ſæcula, Maxentius creditus eſt author necis Catharinæ Virginis, quam tamen ad oculum, Baronius à Maximino Alexandriæ, cæſam fuiſse oſtendit. nec obſtat quod in Actis Cyriaci martyris ſcribatur Arthemia interfecta à fratre ſuo Maximiano Romæ, nam præterquam ipſa acta magnorum virorum cenſura, non in omnibus habeantur approbata, immo pluribus locis corrupta, certum eſt Maximianum nequaquam fratrem fuiſse Arthemiæ, licet tanquam gener Diocletiani, per Valeriã filiam, ab eodem, in regno ſucceſsor fuerit adoptatus. Sed neque credendum vllo modo video, potuiſse Maximianum in filiã, Principis optimè de ſe meriti, & adhuc in viuis, priuato licet more agentis, quidquam atrocius attentare, præſertim quia optime noſse poterat, eandem patre ſciente, & regnante, Chriſto nomen dediſse. vnde ſicuti Donnolæ errorem, pręſenti lucubratione libenter emendatam volumus, ita & meum multo libentius veritati reſtitutum gaudemus, Deoque lucis æternæ authori, gratias agimus immortales.

Ijs ita elucidatis, tandem aliquando ipſius Petri de Natalibus hiſtoriam de S. Felice ſubiungere operæ

pre-

Digitized by Google

pretium ducimus, vt cum Felicem Epiſcopum apud Spalatenſem Vrbem, paſsum ſub Maximiano viderimus, nullus dubitandi locus remaneat, eum alibi quam propè Spalatum, vbi eius ampliſsimum Templum, ſacro eiustumulo ſuperſtructum, magna Spalatenſis populi pietate, tanquam in loco martyrij cultum, ad hodiernam diem videtur, martyrio coronatum fuiſse, intelligi poſse nec debere.

Felix Epiſcopus apud Spalatenſem Vrbem ſub Maximiano Imperatore paſsus eſt, qui cum Chriſtum Dominum prædicaret, à iudice comprehenſus, poſt plurima ſupplicia, gladio cædente, martyrij palmam adeptus eſt, quinto decimo Kalendas Iunij, &c. ita Petrus in libro ante centum quindecim annos, Venetijs impreſſo, per Nicolaum de Frankfordia, recognito verò eodem tempore, per fratrem Albertum Caſtellanum, Ordinis Prædicatorum.

Sed iuuat adhuc eadem peroratione, qua Donnola ſuum conatum admodum prudenter, & piè clauſit, hanc noſtram venatricam veritatis elucubratiunculam ſigillare, ciuitatis tantum Spelatis in ciuitatem Spalatenſem, vrgente veritate, commutato nomine.

Quamobrem inquit ille, & nos cum illo, *cum ita matura comparatum conſtet, vt nullus ſuauior animo cibus ſit, quam veri cognitio; ab ijs qui minus ſolidum hac de re ſuis mentibus comprehenderunt, & inſcienter hactenus ſectati ſunt opinionem, ſi eum ratio iam conuulſit, ne repugnent, ſed animis libentibus remittant, deponantque; veriſſimè enim M. Tullius inquit, diem opinionum commenta delere, naturæque iudicia confirmare, quoniam ſolum tempus veritas.*

ritatis eſt parens . Qui verò optimè tenent quæ de Sanctis Martyribus , ab antiquis prodita ſunt ; vt præmiſſis alia , ſi quæ valent , in huiuſcemodi veritatis robur , & confirmationem , ac Ciuitatis Spalatenſis, de tanto Præſule ac Patrono, S. Felice, feliciter letantis honorem, adijcere non grauentur. hactenus Donnola , & ego cum illo, eiuſdem Beatiſsimi Felicis Epiſcopi, & Martyris inclyti, ſeruus humillimus, & addictiſsimus maximopere peto, rogo, atque etiam obſecro, gratias habiturus immortales .

Te porrò Thadæ e Donnola, dum ciuis optimi affectu flagras erga patriam, ijſdem verbis quibus olim S. Syxtus Pontifex tertius de Diuitijs agens: Oro, vt omni animoſitatis cōtentione ſummota , & eius rei quam diligis, defenſione ſequeſtrata, atque ſepoſita, quæ dico, pura & ſyncera mente conſideres , & verborum meorum vim , non vt tuæ partis defenſor , ſed vt indagator veritatis examines.

Interim Corrographiam ſupramemoratam, Salonarum, & Spalatenſis Vrbis , hîc adnectimus ſpectandã.

F I N I S.

Digitized by Google